

רשת
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת בהר יא אייר תשסח ♦ דף היומי בבלי: נזיר נז ירושלמי: יבמות פה

וחשב עם קנהו משנת המכרו לו עד שנת היבל.. (כה נ)

נושאי הדף ב'עלון'

- פיאות הראש מצילות מחולי.....נזיר נז
- זהירות בדיבור.....נזיר נז
- האם מותר לאיש לסדר גבות עיניו.....נזיר נח
- שקר בדברי תורה.....נזיר נט
- שימוש במטריה של אשה.....נזיר נט
- שהחיינו על אכילת האתרוג.....נזיר ס
- משרתת גויה שמשליכה צפרניה על הארץ.....נזיר סא
- הכנסת ספר תורה ע"י גוי.....נזיר סב
- מתי נהיה העכו"ם 'בר מצוה'.....נזיר סג
- הקפדת פועל שלא לבטל ממלאכת בעה"ב.....נזיר סג
- כפתור ופרח.....עמוד 5

הקשה בספר "אילים", הלא אף לאחר שנדקדק היטב בחשבון לפי מספר השנים יפסיד בעל הבית, מאחר שאין שכר שנה אחת דומה לשכרה של חברתה, ועיקר שויו של העבד הוא בשנים המאוחרות לאחר שהתרגל בעבודתו של בעל הבית. ממילא כאשר אנו משוים את שכר השנים המאוחרות לשכר השנים הראשונות, נמצא בעל הבית נפסד.

ברם, רש"י פירש בסוף הפרשה: הפרשיות הללו נאמרו על הסדר, בתחלה הזהיר על השביעית, ואם חמד ממון ונחשד על השביעית סופו למכור מטלטליו, לכך סמך לה "וכי תמכרו ממכר", לא חזר בו סוף מוכר מאחוזתו, לא חזר בו סוף מוכר את ביתו, לא חזר בו סוף לווה ברבית, לא חזר בו סוף מוכר את עצמו, לא חזר בו לא דיו לישראל אלא אפילו לנכרי.

אדם זה שכל כך הדוק הוא בחטא פירות שביעית, כאשר הגיע לעונשו החמור שהוצרך למכור עצמו לגוי, כבר יצאו רוב שנותיו זה כמה. שהרי כששנה באולתו ונאלץ למכור מאחוזתו, כבר הגיע באותה עת לשנתו העשרים, שבפחות מכאן אין הוא יכול למכור בנכסי אביו (בבא בתרא קנה א). בשנת השמטה שלאחריה כאשר המשיך להתיצב על דרך לא טוב ומכר גם את ביתו, כבר מלאו לו עשרים ושבע. כאשר שב על קיאו בשמטה השלישית ופשט את ידו ללות ברבית, היה אז בגיל שלשים וארבע. בשנתו הארבעים ואחת היתה זו לו השמטה הרביעית שדרך בדרך זו, ובה מכר את עצמו לישראל. בשלב האחרון, כאשר מכר את עצמו לגוי, חסרו לו רק שנתיים להגיע לשנת החמשים, שממנה ואילך מתחילים ימי הירידה, כמו שכתוב "ומבן חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד".

אותו גוי שקנה אותו לעבד, נתן את כספו בעיקר תמורת השנים הראשונות כשהוא עדיין במלא כוחו, ולא עבור השנים שלאחר מכאן שבהן הגיע כבר העבד לימי הזקנה.

החשבון שצויתה בו תורה "וחשב עם קנהו משנת המכרו לו עד שנת היבל", חשבון צדק ואמת הוא, ואין בו פעולת אוון עם הגוי.

ע"פ חתם סופר

פיאות הראש מצילות מחולי

בסוגיין מבואר שאסור לגלח אף את ראשו של קטן. בשו"ת דברי יציב (יו"ד סי' קלג) כתב, שמכאן אסמכתא למנהג שהובא בשער הכוונות להאריז"ל (ח"ב ענין ספירת העומר דרוש יב) שעשה יום משתה ושמחה ביום תגלחת בנו. שהרי אמרו בסוגיין שנענש רב הונא כשבניו לא השאירו פאות, ונמצא שהשארית הפאות מציל הילד ממות, ולהכי עושים יום משתה ושמחה. ועיי"ש שביאר לפי זה טעם הדבר שמתחילין אז ללמוד עמו האותיות.

ובספר ברכה שלמה הביא מעשה שהיה אצל הרה"ק ר' שלמה מטוטשין שהתנצל אחד לפניו שבניו מתים קטנים רח"ל, והאיש היה מקיף פאת ראשו ומשחית זקנו, והשיבו בחכמה כשהאב אוחז ילדיו על ידיו, הילד אוחז בפאת ראשו וזקנו, ואתה שאין לך פיאות הראש והזקן אין לילדים בית אחיזה לאחוז בהם וממילא הם נופלין מידיך לארץ, זההר מכאן ולהבא לגדל פאות הראש והזקן ויאחזו בך ילידיך לאורך ימים.

בלקוטי שושנים (מבעמ"ס סגולות ישראל, מערכת ג אות ה) כתב 'סגולה לעשות שמחה בתגלחת הראשונה של הילד שמחנכין אותו במצות פיאות הראש, ובירושלים עושים שמחה זו בתופים ובמחולות כמו שכתב בספר נחפה בכסף (ח"ב דף ז, הו"ד באו"ח סי' תקלא ס"ט, ועיין בשע"ת שם). ויש נוהגין לשקול השערות אחר הגילוח בזהב או בכסף ונותנים לצדקה ואומרים שהוא סגולה שיהיה הבן חכם בתורה וביראת שמים ויארץ ימיו בטוב'. וע"ע בפניני הלכה נדרים (ט): מה שהובא בעניין זה.

בעניין גילוח שערות הראש יש לציין לדברי האוצר י"ד החיים (אות קכה) שכתב שמסוגיין יש הוכחה למה שאומרים העולם שכשהתינוק חולה קצת יש סגולה לגלח שערות ראשו.

זהירות בדיבור

בעין אליהו (ד"ה אמר רב הונא) מפרש על פי המסופר בשבת (קנו): שאמו של רב נחמן בר יצחק אמרו לה כשדיים, בנך גנב יהא, אמרה לו תכסה את ראשך כדי שיהא לך יראת שצים. הרי שהרגילתו בהיותו נער שיהיה עליו יראת שמים, וכן אמו של ר' יהושע הביאה עריסתו לביהמ"ד להמשיך הקדושה עליו, וכמו כן אם לא תחנך האם את בנה בילדותו ליראת ד' גם לעת זקנתו לא יהיה ירא ד', ואם לא יהא ירא ד' ממילא הקבר יותר טוב לפניו, כמו שאמר דוד המלך עלו השלום (תהילים קלט כא) 'וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם', ופירש רש"י שיקש דוד המלך ע"ה שאם הולך בדרך עצב טוב לו שימות וילך בדרך עולם, וזה שאמר 'תקברינון חובה לבניה, הדיינו שאינה מרגילה את בניה בנעוריהם במצות ד' אז טוב להם מוות מחיים, אן כן לא קללו אותה בפירוש חלילה שימותו בניה אבל דברי צדיקים עושים רושם ומתו.

והנה בסגולות מלכים (נדפס בסו"ס סגולות ישראל, אות ב) כתב שיש להזהר מלומר ליתן מוצא במשתה החונה, כדי שלא לפתוח פיו לרעה, שהרי אמרו 'ומוצא אני מר ממות את האשה' זו אשה רעה.

האם מותר לאיש לסדר גבות עיניו

בשו"ע (יו"ד סי' קפב ס"א) פסק המחבר, שמותר להעביר שיער שאר איברים [חוץ משער בית השחי ובית הערוה] במספרים בכל מקום.

בט"ז (סק"ב) ובש"ך (סק"ג) ביארו שההיתר הוא אפילו במספרים שהם כתער, אבל בתער ממש אסור.

אמנם ישנם פוסקים שמחמירים בזה וסוברים ששיעור של 'מספרים כעין תער' הוא עד בכדי שיהא כדי לכוף ראשו לעיקרו, וכ"כ במעין טהור (סי' קפא סק"ה) בשם הגהות החת"ס מכת"י, ושו"ת רעק"א מכת"י (סי' סג) ושו"ת מלמד להועיל (ח"ב סי' סד).

[ומהר"נ שפירא בספרו יין המשומר (דף נ:)] כתב שלפי דעת האר"י אין נכון לחתוך וה"ה לעקור השערות בכל מקום שבגוף כי הם מורים על דברים רבים, מלבד שערות הראש שיש לגלחם, ועיין במגדל עוז (עבודת כוכבים פי"ב ה"ח), בדרכי משה (סי' קפב אות ב), בדינא דחיי (לאוין נט דף סו טור ג), ובכרם שלמה (האאס, יו"ד סי' קפא).

והנה באבני ישפה (יו"ד ח"ד סי' צא) נשאל בענין אדם שנתרבו אצלו השערות של גבות העינים עד שהוא מתבייש מחמת רבוי השערות האם מותר לו לקצר השערות או שמא אסור משום לא ילבש כיון שדרך נשים לקצר שערות אלה.

והשיב, שדעת הרמב"ם והשו"ע שאיסור העברת שער הוא רק בבית השחי ובית הערוה ולא בשאר אברים אמנם המרדכי (שבת סי' שכז) כתב, 'נראה דבני אדם שיש להם רבוי שער על ידיהם ובושים להראות בין אנשים דמותר להסירם ולית ביה משום לא ילבש דאין לך צער גדול מזה'. וכוונת המרדכי שמותר משום צער, עכ"פ מוכח מן המרדכי שחולק על דברי הרמב"ם שהרי שער שעל הידים דינו כשאר אברים שמותר להעביר גם לכתחילה לדעת הרמב"ם וכיון שהשו"ע פסק כדעת הרמב"ם ולא הביא חולקים נראה שאינו חושש לשיטת המרדכי, ואף אם נרצה להחמיר כדעת המרדכי הרי בכה"ג אף המרדכי מיקל שאם יש לו בושה דינו כמו צער ומותר, ואם תאמר בזמנינו נוהגות הנשים לחתוך שערות של גבות העיניים ואם כן שמא גם הרמב"ם יודה שאסור, ויש לדחות דנשים תולשות שערות אלה, אבל לא מקצרות השערות וגם יש לנשים דרך מיוחדת בזה שגברים אין עושים כן, ולכן גם בזמנינו הקלת רבוי שערות גבות העינים לא הוי מיוחד לנשים, ולכן לדינא נראה במקום שיש לאדם בושה ברבוי שערות של גבות העינים או הידים מותר לו להסתפר שם והיינו לקצר השערות ואין בזה משום לא ילבש.

ובנשמת אברהם (יו"ד סי' קפב עמוד קמ) כתב בשם בעל המנחת שלמה שהתיר לבחור שצמחו לו שערות בין שתי גבות עיניו להסירם משום שזה מום ואין בו חשש של לא ילבש.

ובספר אום אני חומה (ח"ב סי' סט אות א) כתב להתיר לגלח לאדם שגדלים לו שערות באף ובאוזן. ובשו"ת שבט הקהתי (ח"א יו"ד סי' רלא) כתב לגבי אדם שגדלים שערות בחוטמו שאסור ללקוט את הלבנות מתוך השחורות אלא יגלח את כל השערות שבחוטמו.

שקר בדברי תורה

בשו"ע (יו"ד סי' רמו ס"ב) כתב המחבר 'יש לרב להטעות את התלמידים בשאלותיו ובמעשים שעושה לפניהם, כדי לחדדם וכדי שידע אם הם זוכרים מה שלומדים. ואין צריך לומר שיש לו רשות לשאול אותם בענין אחר שאין עוסקים בו, כדי לזרום, ובביאור הגר"א הראה מקורו ממה שאמרו 'לחדד בה את התלמידים' עיי"ש.

בספר תתן אמת ליעקב (סי' מז) הסתפק, אם שאל אחד שאלה בבית המדרש ורוצה אחד לענות תשובה, ויודע שאין תשובתו כלום אבל כוונתו להראות וללמד לאחרים שלא צריכים לפחד מלענות בד"ת שמא יביישוהו, האם יש בכך חשש שקר או לא.

וכתב שדין זה מפורש בסוגיין אמר רב יהודה אמר שמואל לא אמר ר' יהושע אלא לחדד בה את התלמידים, ופירש המפרש: יודע היה ר' יהושע שאין תשובתו כלום ולא אמר כך אלא כדי לחדד בה את התלמידים שיהיו נושאים ק"ו בעצמן ומה ר' יהושע שידוע הוא בעצמו שאין בדבריו ולא כלום משיב דבר שאינו משנה, ק"ו לשאר כל אדם שיכול להשיב על דברי רבו ואפי' יודע בו שאין בדבריו ולא כלום ושאר חביריו יהיו מלעיגין עליו לא ימנע מלשאול כל צרכו וכו' עיי"ש.

והנה באור ישראל (סי' כז) כתב הגר"ר ישראל סלנטר: גם גוף הענין של הפלפול והחידוד הוא רק לשם יכולת הלימוד של ידיעת התורה וכבר התירו חז"ל לומר לפעמים לפני תלמידים דבר שאינו לפי האמת כדי לחדד את התלמידים שיתנו לב להשיב וכמבואר בנדה (מה) שאמרו 'ואף ר' עקיבא לו אמרה אלא לחדד בה את התלמידים' וכל זה אינו ענין למצות לימוד התורה לבד והנה לענין מצות לימוד התורה לקיים מ"ע של והגית וכו' התכלית הוא מיד כי בכל שעה ורגע שהוא לומד

הוא מקיים מ"ע אולם דרכי הלימוד לידיעת התורה למלאות המצוה של ושנתם שיהיה ד"ת מחודדים בפיו והוא להשתלם בחכמת התורה לרכוש לו ידיעות ולחדד השכל שיוכל לפלפל בחכמה ולב נבון לסברא ישרה לא בשעה אחת יולד זה התכלית כי אם בהמשך הזמן בהרבה ימים ושנים וכפי עמלו ויגיעתו כן יגיע לתכלית הנרצה'. עכ"ל.

שימוש במטריה של אשה

הב"ח (יו"ד סי' קפב) כתב בפשיטות שבדבר שלובשין כדי להגן מפני החמה או מפני הגשמים אין שם איסור ובחיי אדם (בינת אדם סי' עד) כתב לגבי מניפת נשים שמוותר לאיש להשתמש בו.

בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' סא) נשאל בענין המטריה של נשים אם יש בזה משום חשש לא ילבש גבר שמלת אשה. והשיב, לדידי פשוט דאין שום חשש בזה - דהא מבואר בפוסקים (יו"ד סי' קפב) שאפילו במלבוש אחר גמור אם עושה להגן מפני החמה והצינה אין חשש, ורק בכל המלבושים אם מדמה לגמרי למין השני אסור גם להגן - וא"כ בהנ"ל פשיטא כיון דלהגן לכ"ע שרי - ואפילו להחולקים על הנ"ל במלבוש, בכה"ג יודו דמותר.

אולם באור תורה (גליון טבת שבת תשנ"ג) כתבו בשם ר' יהודה צדקה לאסור מטריית נשים לגברים, והביא ראיה שאסור אפילו אינו מלבוש מכלי זיין.

ובשו"ת באר שרים (ח"ו סי' סא) האריך לדון אם יש חשש לא תלבש באשה הרוכבת על אופניים, עיי"ש.

שהחיינו על אכילת האתרוג

בשו"ת מהר"י אשכנזי (או"ח סי' ט) דן בענין אם ברכת שהחיינו שמברכים על האתרוג כשיוצאים בו למצוותו פוטרת אותו גם אח"כ כשבא לאוכלו. ולאחר שהאריך בדבר כתב 'ברור בעיני שכיון שבירך על האתרוג בשעת נטילתו למצוה ונהנה ממנו אף דמצוה עצמה לאו הנאה מיקרי, אבל מלבד המצוה יש בו ג"כ הנאה בראיתו וגם היה ראוי להריח, א"כ אין צריך לברך עליו אח"כ בשעת האכילה'

בקובץ ניצני ארץ (קובץ ה' עמוד ט) נדפסה תשובה ארוכה מכת"י הגאון האדר"ת זצ"ל בעניין זה, וכתב: ידוע מה שנחלקו הפוסקים אם לברך שהחיינו בעת האכילה או בעת ראיית הפרי, דעת הגר"א ז"ל לברך תיכף בשעת ראייה דלא כדעת השו"ע דמברך בשעת אכילת הפרי, (עיין או"ח סי' רכ"ה ס"ג) וא"כ לא יצויר דין זה לפי מה דקיי"ל דאתרוג שהוקצה למצוותו אסור לאכלו, ורק משכחת ליה לרב דס"ל בהפריש ז' אתרוגים לז' ימים.

אך הבאתי ראיה מוכרחת דבשעת אכילה הוא דצריך לברך מהא דאיתא בירושלמי שלהי קידושין עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל מה שראתה עינו ולא אכל ופירשוהו לענין שהחיינו שלא אכל כדי לברך עליו שהחיינו, וכך כתב הגר"א ז"ל בעצמו (או"ח סוף סימן תקנ"א), א"כ מבואר להדיא דבשעת אכילה הוא דמברך, וא"כ דין זה לא משכחת ליה כלל רק בכה"ג.

אך איך שיהיה שאלה נאה והערה יפה היא, ויש להביא ראיה מהא דברכות (מב) דיין שבתוך הסעודה אין יין שלפני הסעודה פוטרו משום שזה לשנות וזה לשרות, ואם כן הכי נמי כל שאין הברכות לכוונה אחת אינה פוטרת זו את זו דזה למצוה וזו להנאה, ומצאתי ממש סברא כזו להדיא בנזיר ס' שאלו תלמידיו לרשב"י נזיר שיהיה מצורע מהו לגלח תגלחת אחת ויעלה לו לזו ולזו, ואמר להם אם זה לגדל שער וזה לגדל שער יפה אמרתם, אבל זו לגלח וזו לגדל שער היאך אפשר לגלח תגלחת אחת לשניהם, וא"כ דומיא דהכי בנ"ד י"ל דאין פוטרת בברכה אחת, וע"ש מה שהאריך עוד הרבה בענין זה, ובדין דאין עושים מצוות חבילות חבילות ועיין בשו"ת האלף לך שלמה (סי' צב) שהאריך בשאלה זו.

אמנם יש שכתבו שמטעם אחר אין לברך שהחיינו על אתרוג, היות שדר באילנו משנה לשנה ועומד בירקותו כל השנה ואין הנאה נרגשת בחידושו, (סי' רכה באה"ט ס"ק יא בשם השער אפרים סי' לה, משנ"ב ס"ק טז), ועיין בשדי חמד (ברכות אסיפ"ד סי' ב אות ב), ובבן איש חי (שנה א פרשת ראה אות יא).

לרישום ועדכון שיעורי תורה
ניתן לשלוח פקס ל: 03-543-5757

משרתת גויה שמשליכה צפרניה על הארץ

בספר מלכים אמניך (עמוד שמא) הסתפק אם מותר להניח למשרתת הגוייה לזרוק צפרניה על הארץ, או שמא חובה להרגילה שתנהג בצפרניה כהלכות צפרניים של ישראל שהשורפן חסיד הקוברן צדיק והזורקן רשע.

והנה טעם האיסור לזרוק צפרניים מבואר בגמרא (נדה יז.) 'מפני שאשה מעוברת עוברת עליהם ומפלת', וכתב **בנימוקי יוסף** (מועד קטן יח.) 'משום מיאוס וי"א משום כשפים', וטעם ג' הובא **בפרמ"ג** (א"א ריש סי' רס) דהאשה גרמה שיוקטן מלבוש הצפורן של האדם ולכן יש לחוש שתיענש בהם.

ויש לעיין עפ"י הטעמים הנ"ל אם יש לחוש בצפרניים של גוי. והביא בשם בעל הדרך אמונה שאין בצפרני עכו"ם סכנה כשם שרוח רעה לא שורה על ידיו בקומו מהשינה שחרית, ומבואר **בפרמ"ג** דכשם שאין הנכרי מטמא במותו כך אין רוח רעה שורה על ידיו. **והרמב"ם** (טומאת מת פ"א הי"ג) כתב 'העכו"ם אינו נעשה טמא מת הא למה זה דומה לבהמה שנגעה במת' וא"כ יש לומר שגם לגבי צפרניו אינם אלא כצפרני החתול והאריה שלא שמענו שיש בהם מיאוס וכשפים.

והנה **בדרכי תשובה** (יו"ד סי' קטז ס"ק לט) כתב בשם **שו"ת דגל אפרים** שאוכלים שהיו תחת מיטת עכו"ם רוח רעה שורה עליהם, ואין לחלק בזה בין מיטת ישראל למיטת עכו"ם, אולם הביא **מתשורת ש"י** (מהדו"ת סי' קטז) שכתב שלפי דעת **התורת חיים** (שבועות ט"ז: ב"ב נח), שטעם חומרא זו שלא להניח אוכלים תחת המטה, היא משום שהשינה אחד מששים במיתה, ושורה עליו רוח רעה, וכשמאהיל על האוכלים, הרוח רעה שורה עליהם. אם כן עכו"ם שאינו מטמא באהל אינו אוסר מאכל שהיה תחת מטתו.

אולם **בשו"ת חקל יצחק** (ספינקא, סי' מא) הקשה על **התשורת ש"י** ממה שנפסק **בשו"ע** (יו"ד סי' שעב ס"ב) שיש לחוש שגם קברי עכו"ם מטמאין באהל, ו**בפתחי תשובה** (שם סק"ו) כתב שכן יש לפסוק מדינא.

יתירה מזו כתב החקל יצחק, שאף אם עכו"ם אינו מטמא באהל מ"מ ודאי שיש לו רוח רעה, ואף **שהתורת חיים** נתן טעם לאיסור אכילת מאכל שתחת המיטה שהוא משום טומא מ"מ אין אומרים טעם לשנות הלכה.

ועיין **בשו"ת פרי השדה** (ח"א סי' ד) ו**בלקוטי שושנים** (מערכת אלף אות יח) אם יש להקפיד יותר באוכלים ששהו תחת מיטה של תלמיד חכם שיש בו קדושה יתירה, וכשהוא ישן רוצים הקליפות להתדבק בו ושורה עליו רו"ר, אבל ע"ה שאין בו משורש הקדושה אין לרו"ר להאחז בו, או שמא להיפך שתלמידי חכמים שהם קדושים וטהורים אינם טועמים טעם מיתה בשנתם ואין בהם חשש של רוח רעה, אמנם לדינא כתבו הפוסקים שאין חילוק בזה ובין בתלמיד חכם, בין בעם הארץ ובין בסתם אדם אסור להניח מאכל תחת מיטתם, עיין **בליקוטי שושנים** (שם) ו**בשד"ח** (מערכת ל כלל קמא).

הכנסת ספר תורה ע"י גוי

הגמרא בערכין (ו.) מספרת שקיבלו מישמעאלי שרגא דנדב לבי כנישתא, וביארו התוספות (ב"ב ח. ד"ה יתיב, הו"ד בבי"ו יו"ד סי' רנד ד"ה מלך, סי' רנט ד"ה ובשורש) שאף שאין מקבלים צדקה מעכו"ם מ"מ נדרים ונדבות מקבלים מהם משום דהוי כמו קרבן, וכמבואר בנזיר (בסוגיין) איש איש לרבות נכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל.

ביסוד החילוק בין צדקה לנדרים ונדבות ביארו **בהגהות אשרי** (ב"ב י:) שהטעם שאין מקבלים צדקה מהעכו"ם מפני שהם מגיעים לכפרה, אולם נדרים ונדבות שאינם באים לכפר, מותר לקחת מהם.

כך מבואר גם **בשו"ת מהר"י ברונא** (סי' רעו) שכתב ללמוד ממה שאמרו בסוגיין שעכו"ם נודרים נדרים ונדבות כישראל, שאפשר לקבל מעכו"ם מפות שנדב לספר תורה.

דין זה הובא להלכה **בשו"ע** (יו"ד סי' רנט ס"ד) שפסק 'עובד כוכבים שהתנדב מנורה או דבר אחר לבית הכנסת, מקבלים ממנו. והוא שיאמר: בדעת ישראל הפרשתי אותה, ואם לא אמר כן, טעון גניזה.' [שמא בלבו יחשוב לעבודת כוכבים, (ט"ז סק"ז), ועיין **בערוך השלחן** (שם ס"ד) מה שהעיר בזה בנוגע לזמן הזה].

ו**ברמ"א** (יו"ד סי' רנד ס"ב) כתב, שעכו"ם שמנדבין דבר לבית הכנסת, מקבלים מהם. ו**בט"ז ובש"ך** (סק"ד) ביארו שנדרים ונדבות אלו דינם כקרבן שמקבלים מהם עפ"י דרשת חז"ל 'איש' 'איש' לרבות עובדי כוכבים שנודרים נדרים ונדבות כישראל, על כן מותר ליטול מהם מה שנידבו לבית הכנסת. וכן הביאו את ביאור **ההגהות אשרי** (הו"ד לעיל).

והנה **בשדי חמד** (מערכת בית הכנסת אות מט) הביא בשם ספר **שבילי דוד** (יו"ד סי' רנד) שהעלה שאף שמקבלים מעכו"ם דבר שהתנדב לבדק הבית, מ"מ לסיועי לבנין ביהכ"נ אין מקבלין ממנו, שהרי כתב הרמב"ם שאין מקבלים מהם סיוע לבנין בית המקדש, ודין בית הכנסת מדרבנן כדין בית המקדש, וכ"כ **בשו"ת זכרון יהודה** (גרינוולד, סי' נו) שדבר המסוים וניכר לעולם אין לקבל מעכו"ם לבנין ביהכ"נ, ומותר רק דבר שאינו מסוים כגון קורה או אבן.

אולם **בשו"ת אבני צדק** (או"ח סי' יד) ו**בשו"ת קול אריה** (סי' יד) כתבו שלא זו בלבד שמוותר לקבל נדבה מעכו"ם לבנין בהכנ"ס אלא גם לבקש מהם מותר. וכך כתב גם **בתשורת שי** (ח"א סי' טו) אולם התשורת שי כתב לחשש שא"כ למחר הם יבואו אלינו לסייעם על בתי תפלות שלהם. ו**בשו"ת בית שערים** (או"ח סי' ס) כתב שאם כי מדינא מותר גם לבקש מהם לאו משנת חסידיים היא שמא ימשך אחריהם וילמוד ממעשיהם. ועיין **בשו"ת מהר"ם שיק** (יו"ד סי' רלא).

יש לציין לאזהרתו של **הפרי השדה** (ח"ב סי' מט) שכתב אודות קבלת תרומה עבור בנין תלמוד תורה שאם יש איזה חשש שע"י שיהיה להם חלק בזה יכריחו ח"ו להפר תורה באיזו דרך שהוא, אזי אין לקבל מהם שום תרומת כסף לבל יבואו זרים בנחלתנו.

מתי נהיה העכו"ם 'בר מצוה'

כתב הרא"ש בתשובה (כלל טז סי' א) 'ששאלת, מאין לנו דבן י"ג שנה ויום אחד הוא בר עונשין, אבל פחות מכן לא. דע, כי הלכה למשה מסיני הוא, והוא בכלל שיעורין חציצין ומחיצין, שהן הלכה למשה מסיני, דשיעור וקצבה לכל דבר נתן למשה בעל פה.'

לפי זה כתב החתם סופר (יו"ד סי' שז) היות וההלכות שנמסרו למשה מסיני, נמסרו רק לישראל נמצא שרק בישראל זמן הגדלות והחייב במצוות הוא בשנת ה"ג, אולם בעכו"ם אף קודם זמן זה, כל ש'שכלו שלם כראוי' הרי הוא חייב בשבע מצוות בן נח, [וכל שאין שכלו שלם, אינו פטור אלא כדין אונס כשם שתינוק בן יומו פטור מטעם זה].

אמנם יש שהקשו אם כך מדוע הוצרכו בסוגיין ללמוד שעכו"ם מופלא הסמוך לאיש יכול לנדור, והלא אף קודם לכן כל ששכלו שלם הרי הוא חייב במצוות, וממילא מסתבר שגם יוכל לנדור.

ליישב קושיא זו כתב החתם סופר (שם) שבודאי בכל הדינים הנוהגים בבן נח ובכל עניניהם אין מקום לשיעורים שנמסרו לישראל שהרי שיעורים אלו לא נמסרו לבני נח, אולם בנוגע לדיני נדרים ועירוכים שאין זה ממצות בני נח, אלא התורה חידשה מהפסוק 'איש איש' שגם בני נח נודרים נדרים ונדבות כישאל, בזה דין העכו"ם כדין הישראל שהרי מצווה זו אינה מצוות בני נח אלא מצוות ישראל.

כיוצא בזה כתבו בשו"ת שואל ומשיב (ח"א סי' יד) ובאמרי בינה (טריפות סוף סי' ו) שבן נח נענש אף אם הוא פחות מבן י"ג שנים כל שהגיע לכלל דעת.

אולם ביערות דבש (ח"ב דרוש ב) כתב בשם מדרש (שוחר טוב א יב) שזמן גדלות לבן נח הוא מבן עשרים ומעלה.

דעה נוספת נאמרה בעניין זה שגם בעכו"ם זמן הגדלות הוא בהיותו בן י"ג שנה, עיין בספר משנת רבי אהרן (כתובות סי' י אות ה) שהאריך בזה. ועיין בחלקת יואב (או"ח סי' א), בשו"ת מחנה חיים (או"ח ח"ב סי' כב), ובספר ברית הלוי השלם (דף מב). מה שכתבו בעניין זה.

הקפדת פועל שלא לבטל ממלאכת בעה"ב

בתוספתא (ב"מ פ"ח) אמרו שאסור לפועל לסגף ולהרעוב עצמו וכן אסור לו לעשות מלאכתו בלילה ולהשכיר עצמו ביום, וכן לקמץ מערך מזונותיו הדרושים לו. ובסוגיין מבואר שאסור לפועל לנדור או לקבל נזירות, וכל זה משום שמחלישים כחו ומבטל ממלאכת בעה"ב.

ברמב"ם (שכירות פ"ג ה"ז) פסק 'כדרך שמוזהר בעה"ב שלא יגזול שכר עני ולא יעכבנו כך העני מוזהר שלא יגזול מלאכת בעה"ב ויבטל מעט בכאן ומעט בכאן ומוציא כל היום במרמה אלא חייב לדקדק על עצמו בזמן שהרי הקפידו על ברכה רביעית של ברכת המזון שלא יברך אותה, וכן חייב לעבוד בכל כחו שהרי יעקב הצדיק אמר כי בכל כחי עבדתי את אביכן, לפיכך נטל שכר זאת אף בעולם הזה שנאמר ויפרץ האיש מאד מאד'. וכן העתיק השו"ע (חו"מ סי' שלו סי' ב).

בערוך השולחן (שם סכ"ה) כתב שכל זה בפועל אך מי שעושה מלאכה בקבלנות אין חשש בכל זה כיון שאינו שכיר יום.

אמר ליה חובה תקברינן חובה לבניה

הכוונה בזה הוא לדעתי על פי מה דאמרינן בשבת סוף פ' מי שהחשיך (קנ"ג): דאמיה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה כלדאי בריך גנבא הוה לא שבקתיה גלויי רישיה אמרי ליה כסי רישיך כי היכי דתהוי עלך אימתא דשמיא. אלמא דהרגילה אותו בהיותו נער שיהיה אימתא דשמיא ואמרו על ר' יהושע אשרי יולדתו. ומבואר בירושלמי ספ"ב דיבמות דאמו היתה מולכת עריסתו בבית המדרש ר"ל אף שהיה קטן היתה ממשכת עליו הקדושה, וא"כ להיפך היכא דבילדותו לא תחנך אותו ביראת ה' גם לעת זקנותו לא יהיה ירא וכדכתיב (משלי כב ו) 'חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו'. והנה אם לא תהיה לאדם יראה אזי הקבר יותר טוב לפניו וכמו שאמר דוד בתהלים (קלט כד) 'וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם' וכפי' רש"י דוד ביקש אם הולך בדרך עצב ינחנו ה' בדרך עולם, ר"ל שימות וילך מזה העולם. ולכן אמר תקברינן חובה לבניה ר"ל כשתעשה כך ותקיף אותם וא"כ אינה מרגלת את בניה מנעוריהם במצות ה' הלא תגרום שתקבר אותם אם לא יהיו יראי אלהים.

(עין אליהו על העין יעקב)

כלהו שני דרב אבא בר אבהה לא אקיים ליה זרעא לרב הונא

עיין בקמא (דף פ). שנזכר שם קללה לבנים בענין אחר, ונראה הא והא גרמא, ובאחת היה זכות רב הונא מגין לעכב הפרענות, וכיון שאמר זה פעם שנית נתקיימה הקללה, מיהו בשלמא בגלוח הבנים שייכא הקללה לבנים, אך בקמא דאידי בענין שהיתה רועה בהמה דקה, מה שייך זה לבנים, ויש לומר דהבנים נמשלו לצאן, וגידולם דומה למרעה הצאן שהם בהמה דקה.

(בן יהוידע לרבי יוסף חיים מבאגדד זצ"ל)

הקפת כל הראש שמה הקפה

משרשי המצוה, כדי להרחיק ממנו ולהשכיח מבין עינינו ומכל מעשינו כל ענין עבודה זרה וכל הנעשה בשבילה, ובאה האזהרה מפורשת בדבר שיעשו לה בני אדם בגופותם, מפני שהיא למזכרת עוון תמיד אחר שהיא דבר קבוע בגוף. ומפני שזה מעקרי טעם המצוה, היו צריכין זכרונם לברכה שיבארו כי הקפת כל הראש גם כן בכלל הלאו, שלא תאמר שתכלית מה שנאסר כדי שלא נדמה להם והם לא יגלחו כל הראש כולו, למדונו שגם זה בכלל האיסור הוא, כמו שבא ביבמות שאמרו שם הקפת כל הראש שמה הקפה. ואפשר כי התורה אסרה הכל משום דומה לדומה.

(ספר החינוך, מצוה רנא)

היתר נדרים פורחין באויר

וזה שאמרו חז"ל היתר נדרים פורחים באויר כי באמת הם פורחים באויר שלמעלה עד הגעת המקום הנקרא בטול נדרים ושם מתבטל הגזירה דוגמא לדבר תפילות של צדיקים המהפכין מ"ד למ"ר וזה היה מאמרם שאם לא היה היתר לנדרים לא נשתייר מישראל שריד ופליט עכ"ל.

(ספר הציוני על התורה מטות)

'סדר הלכה' לומדים

משנה ברורה - עוז והדר

פורמט פנינים
26 ס"מ

פורמט ענק
31 ס"מ

כמה מעלות טובות

ב- 6 הכרכים החדשים של משנה ברורה עוז והדר נוספו:

- מאות אלפי מראי מקומות וצייונים מפורטים בכל הנושאי כלים שבעמוד
- מאות תמונות תלת מימד בצבע מלא להמחשת ההלכות
- הוגהו ותוקנו מאות אלפי שיבושים שהיו בכל הדפוסים
- קיצור ביאור הלכה
- פסקי שו"ע הרב
- פסקי חזון איש
- עימוד מאיר עינים בפאר והדר שטרם נראה כמותו

מעתה

משנה ברורה - עוז והדר

חובה בכל בית, ישיבה, בית מדרש, בית כנסת וספרייה תורנית

מוקד הזמנות:

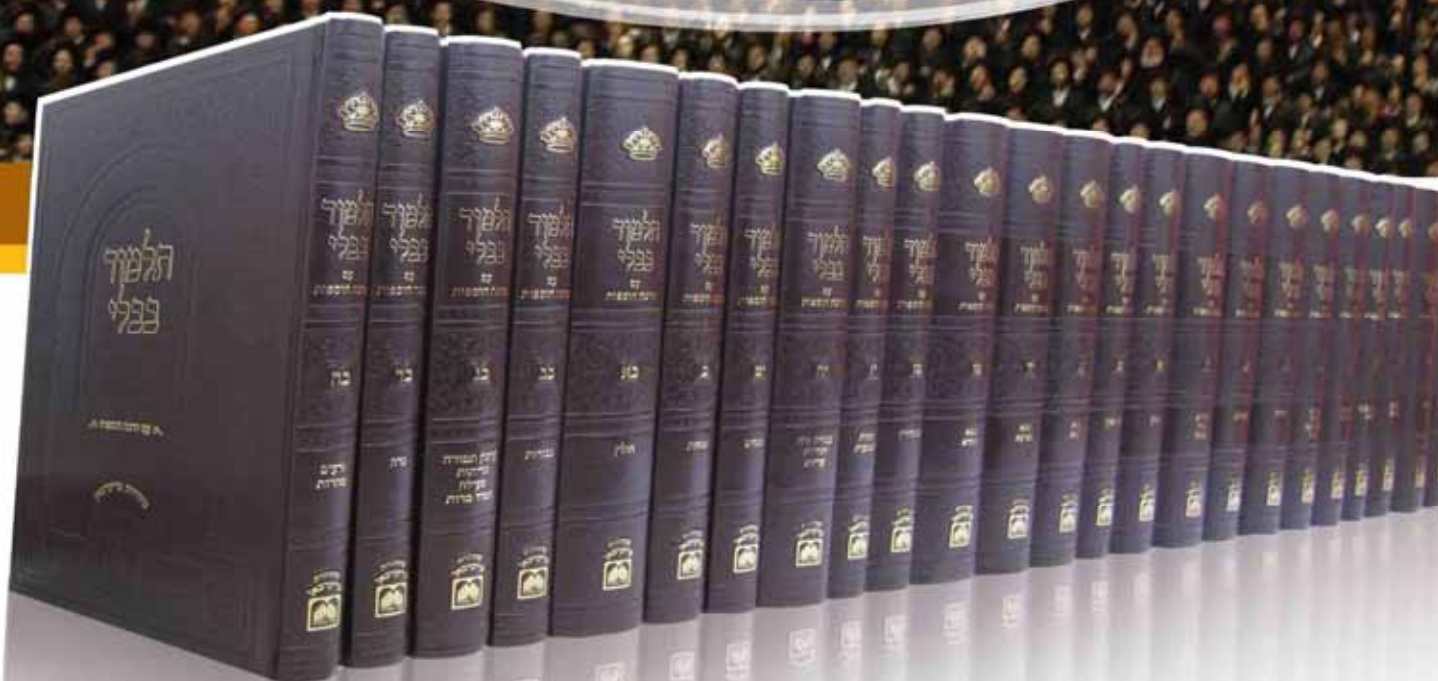
1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה

ובאו כולם

יחד עם כל כלל ישראל

תלמוד בבלי

'עוז והדר מהדורת פריעדמאן'

• במהדורה מורחבת ומושלמת.

הכל ערוך מחדש בשיא היופי וההדר, כולל ספר הערוך לרבנו נתן, עין משפט השלם, כל ספרי בעלי התוספות, עם הגהות והוספות מגדולי ישראל, מרדכי ותוספתא בעריכה חדשה בכל הכרכים.

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות